

En grønnere Metodist kirke

Klimarådets rapport
Metodistkirken i Danmark

August 2020

© 2020 Metodistkirken i Danmark

En grønnere Metodistkirke - Klimarådets rapport 2020

Forfattere: Andreas Morsbøl, Celina Rani Digebjerg, Christoffer Andresen
Madsen, Daniel Steinvig og Mathilde Havskov Jensen

Indhold

1	Introduktion	4
2	Klimarådets anbefalinger	6
3	Metode	7
4	Transport	9
	4.1 Valg af transportform	9
	4.2 Transport-survey	10
	4.3 Anbefaling	11
5	Fødevarer og forbrug	12
	5.1 Fødevarers CO2-aftryk	12
	5.2 Et klimavenligt måltid	12
	5.3 Forbrug	14
	5.4 Et bæredygtigt forbrug af plastik	14
	5.5 Papir	15
	5.6 Miljømærkning - det bæredygtige forbrugsvalg	15
	5.7 Anbefalinger	15
6	Energi	16
	6.1 Energirenovering	16
	6.2 Metodistkirken	17
	6.3 Anbefaling	17
7	Økonomi og investering	18
	7.1 Investering af formue	18
	7.2 Alternativer	18
	7.3 Pensionsselskaber	18
	7.4 Anbefalinger	19
8	Referencer	21
9	Bilag	22
	9.1 Den supergrønne kirke	22
	9.2 En bæredygtig bank	23
	9.3 Menighedernes energiregnskaber	24

1 Introduktion

August 2020: I år blev en nyoversættelse af Bibelen udgivet, hvor der i første kapitel står:

”Og Gud formede mennesket, så det lignede ham. Han skabte mennesket som mand og kvinde og velsignede dem, så de ville få mange børn og et langt liv. Han sagde til dem: ”Få børn, og bliv så mange, så I kan fylde hele jorden og tage ansvar for fiskene i havet, fuglene i luften og alle dyrene på jorden.” 1. Mos. 1, 28, 2020¹

Fra den gamle oversættelse er blandt andre ordene ’hersk over’ blevet udskiftet med ’tage ansvar for’. Hvad end man mener om den nye oversættelsen, er der ikke tvivl om budskabet: Menneskene er blevet betroet opgaven som forvaltere på den gudsskabte jord. Rollen som varetager af skaberværket er den første fordring som Gud giver menneskene. I dag befinder jorden sig imidlertid i en tilstand, som flere beskriver som en krise. Det er en krise, som gælder jordens klima, miljø og biodiversitet. I en specialrapport fra FN’s klimapanel (IPCC) i 2018 skrev klimaforskere fra hele verden, at hvis de menneskeskabte klimaforandringer ikke skal overskride en temperaturstigning på 1,5°, må verdenssamfundet ca. halvere dets samlede drivhusgasudledninger inden 2030.² 10 år har verdens lande til at halvere deres drivhusgasudledninger, hvis langvarige eller irreversible klimaforandringer (eksempelvis tab af økosystemer) skal forhindres. Begrænses udledningerne ikke, vil højere gennemsnitstemperaturer på globalt plan kunne medføre mere ekstremt vejr såsom voldsomme tornadoer og storme samt kunne true drikkevandsforsyninger. Klimaforandringer vil have konsekvenser for mennesker, dyr og økosystemer ikke alene uden for landets grænser men også i Danmark. Som mennesker og som kristne står vi derfor overfor en massiv udfordring.

I 2019 besluttede deltagerne på Metodistkirkens landsmøde, at nedsætte et klima- og miljøråd. Rådets opgave var at afsøge muligheder for, at Metodistkirken i Danmark kunne blive en mere klimavenlig kirke. Det er med baggrund i den beskrevne planetære krise, at forfatterne har følt sig kaldet til arbejdet med rapporten. Resultatet af arbejdet er mundet ud i den rapport, som du læser i nu, der indeholder rådets anbefalinger til, hvordan kirken kan bevæge sig i en grønnere retning. Anbefalingerne er sat til, at skulle debatteres på landsmødet 2020 og forfatterne af rapporten så gerne, at det resulterede i, at Metodistkirken fik en ny klima- og miljøpolitik. Vælger de delegerede at følge rådets anbefalinger, vil det betyde forandringer i de måder, som vi gør tingene i kirken på. Vi vil skulle ændre nogle vaner; fra noget som i dag sandsynligvis er bekvemt til en adfærd, der i mindre grad belaster jordens klima og miljø. Vi opfatter det som rigtigt, at vi som kristne – og ikke mindst som metodister – må bestræbe os på at gøre godt og undgå at gøre skade når det kommer til at varetage jorden. Det vil meget vel komme til at kræve noget af os, men vi mener, at opgaven som forvaltere byder os at gøre et seriøst forsøg.

Rapporten er inddelt i fire temaer – med ni anbefalinger – som hver især relaterer sig til klima- og miljømæssige tiltag som kirken kan iværksætte; og særligt er det klimamæssige aspekt prioriteret i rapporten. Nogle af anbefalingerne er rettet mod kirkens nationale aktiviteter, mens andre fokuserer på det lokale kirkearbejde. Rapporten har dels haft til formål at

oplyse og dels, at give konkrete og realistiske anbefalinger til, hvordan de kirkelige aktiviteter kan begrænses udledningen af drivhusgasser og værne om miljøhensyn. Som forfattere ved vi, at en rapport i sig selv ikke sikrer en mere klimavenlig kirke. Det vil kræve medlemmerne af kirkens velvilje og eget ønske, hvis en grønnere kirke skal spire frem. Rapporten skal derfor ses som et første skridt på vejen, som der på sigt vil være et arbejde i at tilse og evaluere.

Vi ser frem til, at debattere anbefalingerne med jer!

En stor tak for sparring og faglige input skal rettes til Johannes Thaarup og Jørgen Thaarup.

Livet efter rapporten

En rapport fra et klimaråd skaber ikke en grønnere kirke af sig selv. Anbefalinger skal vedtages som kirkens politik og blive en del af kirkens liv før en mere klimavenlig kirke slår rod. Den klima- og miljøpolitik, som Metodistkirken beslutter sig for er derfor ikke en politik som tilhører en del af kirken eller gruppen, som har skrevet rapporten; det er til gengæld hele kirkens politik. Derfor opfatter vi - forfatterne af rapporten - at vores arbejde som sådan afsluttes med rapportens udgivelse. Vi har dog følgende forslag til, hvordan rapportens indhold kan leve videre efter udgivelse og beslutning om en kommende klima- og miljøpolitik:

- Menighederne afrapporterer i forbindelse med lokale årsmøder, hvordan arbejdet med implementering af den nye politik går. Afrapporteringen bør findes skriftligt som en del af den årlige indberetning. Det er distriktsforstanderne, der følger op og spørger ind til menighederne grønne tiltag.
- Landsledelsen har ansvaret for, at følge og agere på forslag af regional/national karakter.

Referencer:

- 1 1. Mosebog kap. 1, vers 28, Bibelen 2020
- 2 IPCC 2018

2 Klimarådets anbefalinger

Dette er Klimarådets ni anbefalinger. På de følgende sider vil det blive uddybet, hvordan vi som kirke kan virke og arbejde uden at være en fortsat belastning for klimaet eller ligefrem en gevinst. Hvert kapitel afsluttes med en konkret anbefaling. For overblikket skyld er anbefalingerne gengivet her.

Transport - Der ydes ikke rejsererefusion til frivillige og ansatte medmindre rejsen foretages med tog, bus eller i en bil med min. 3 passagerer

Ansatte kan undvige fra reglen i situationer, hvor arbejdsopgaver ikke lader sig løse inden for ovenstående anvisninger

Transport - Internationalt bestyrelses- og rådsarbejde reduceres til et minimum og erstattes af virtuelle møder. I forbindelse med møder i nationalt regi, bestræber vi os på, at flere møder foretages virtuelt

Fødevarer - Vi bestræber os på, at servere klimavenlige måltider til kirkens arrangementer
Et klimavenligt måltid har en lille udledning af drivhusgasser, eksempelvis plantebaseret kost

Forbrug - Vi undgår engangsservice i forbindelse med kirkens aktiviteter. I stedet vasker vi vores service op i hånden eller anvender vaskemaskine, når den er fuld

Forbrug - Kirkens indkøb baserer sig på miljø- og bæredygtighedsmærkede produkter
Gælder mærker som Svanemærket, EU-Blomsten (Ecolabel), Änglamark m.fl

Forbrug - Vi bestræber os på, at have et bæredygtigt papirforbrug i kirken

Vi begrænser print af papir, vi genbruger papir og køber FSC-certificeret papirmateriale (træ fra ansvarligt drevne skove)

Energi - Metodistkirken reducerer sit energiforbrug med 25% inden 2025

Alle menigheder med en kirkebygning forpligter sig på, at energimærke bygningen, og reducere bygningens energiforbrug med 25% indenfor en 5-årig periode

Økonomi - Metodistkirkens formuer og pensioner skal inden for en 5-årig periode (2025) placeres i ikke-klimabelastende økonomiske porteføljer og gerne i CO₂-negative foretagender

Kirkens økonomi skal således ikke anvendes til at støtte olie-, kul- og gasproduktion (og evt. andre særligt klimabelastende aktiviteter)

Økonomi - Kirken får en nedskrevet grøn økonomisk politik

Ligesom kirkens økonomi i dag er forvaltet socialt forsvarligt, skal den også forvaltes klimamæssigt forsvarligt

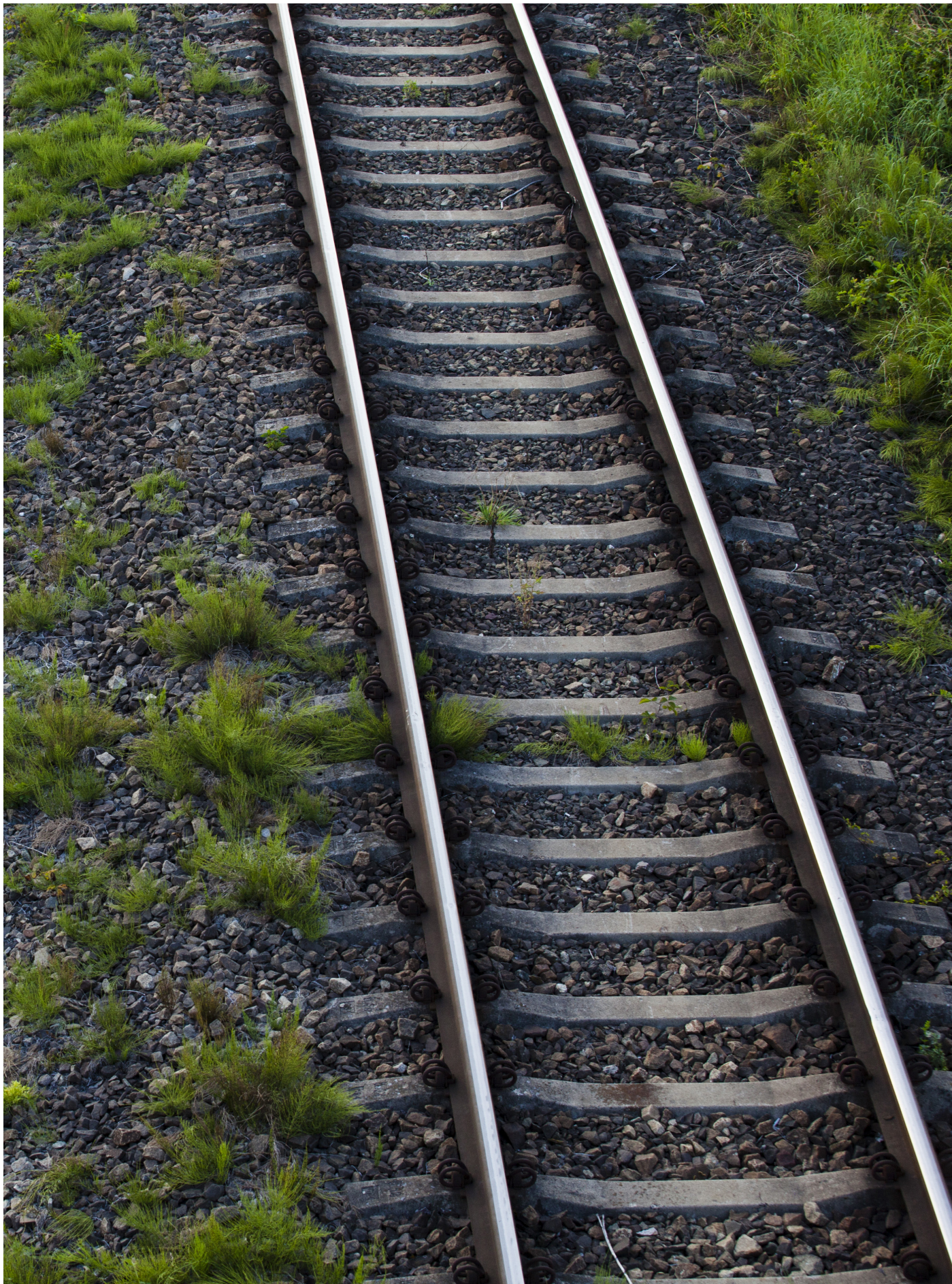
3 Metode

I det følgende vil de overordnede metodiske overvejelser, som denne rapport baserer sig på gennemgås. Afsnittet kan være nyttig læsning, hvis man ønsker indblik i nogle af de valg, der ligger til grund for rapportens sigte, form og anbefalinger. Når man taler om klima og miljø, er der flere metodiske hensyn, som vi har forsøgt at tage højde for.

For det første er der et væld af relevante områder, hvor kirken kan skabe positiv forandring for klimaet. Områderne som behandles i denne rapport er udvalgt med tanke på at kunne udforme anbefalinger med høj implementerbarhed uden at gå ned på ambitionerne for kirkens grønne omstilling. Dertil har det været en prioritet, at anbefalingerne primært skulle kunne rettes mod det lokale plan. Vi håber selvfølgelig på, at indsatsen ikke stopper her, men at rapporten bliver startskuddet på flere klimavenlige forslag og tiltag i fremtiden, der både går videre med områderne i denne rapport, men også favner nye.

Dernæst er der spørgsmålet om, hvad der kan defineres som 'klimavenligt'. Der kan være forskel på, hvad der defineres som klimavenligt og miljøvenligt. Ydermere kan hensyn til begge til tider være vanskeligt eller umuligt, da hver tilgang kan føre til modsatrettede anbefalinger. F.eks. betragtes økologisk landbrug ofte som det mest miljøvenlige valg, især ift. grundvand og biodiversitet, mens konventionelt landbrug bruger mindre plads og derfor kan være bedre for klimaet. I vores research har vi forsøgt at tage højde for dette, og vi har skabt anbefalingerne med udgangspunkt i, hvad der både er miljø- og klimavenligt eller som minimum kommenteret på spændingen. I de tilfælde, hvor der er størst overlap, fx fødevarer og forbrug, har vi forsøgt at give et klimavenligt råd (som eksempelvis at spise mindre kød) og dernæst et miljøvenligt råd (at købe miljøvenlige mærker). Denne spænding er dog værd at være ekstra opmærksom på i det videre arbejde med rapportens anbefalinger og implementeringen af disse.

Et andet spændingsfelt er valg af mål for, hvad der er 'klimavenligt'. I denne rapport defineres 'klimavenligt' som formindskelse af udledningen af CO₂, målt i gram. Der er flere forskellige måder at måle klimabelastning på, hvilket stadig er en debat inden for videnskaben. Vores valg af måleenhed og dertilhørende data baserer sig på forskning fra flere forskellige og anerkendte institutioner, heriblandt DTU, Det Europæiske Energiagentur og klima-tænk tanken Concito. Vi anerkender, at der er forskellige måder at måle klimabelastning på, men vi har valgt at tage udgangspunkt i denne metode på baggrund af forskningen og for at sikre konsistens og sammenlignelighed inden for områderne.

4 Transport

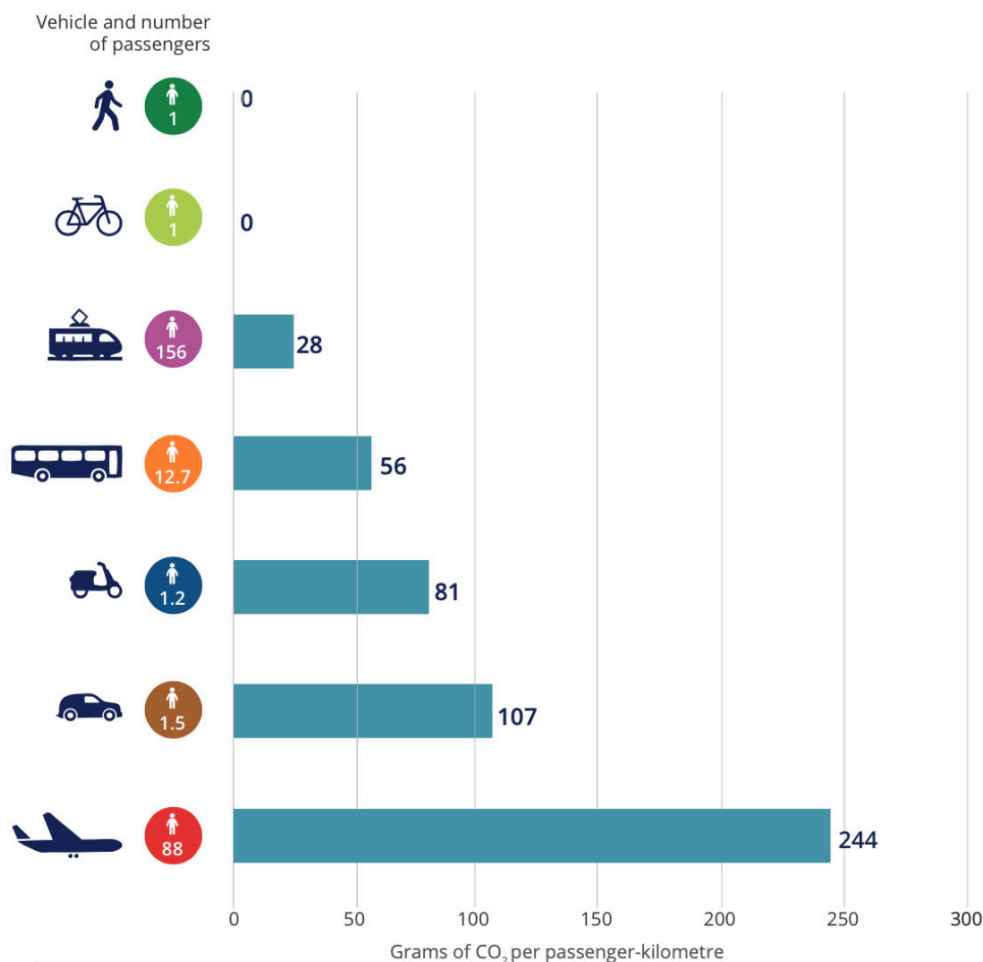
4.1 Valg af transportform

Der er stor forskel på det klimamæssige aftryk af forskellige transportformer. Det har flere instanser vist. I denne rapport har vi valgt at anvende den internationalt og videnskabeligt anerkendte kilde Det Europæiske Energiagentur, EEA. EEA udgav i 2016 en større rapport om omstilling til bæredygtig transport¹ og det er denne, vi tager udgangspunkt i.

De klimamæssige konsekvenser kommer først og fremmest fra udledningen fra de enkelte transportformer, når de er i brug, fra udstødning fra bil, bus, tog eller fly. Det kan sammenlignes ved at se på, hvor meget CO₂ de forskellige transportformer udleder som i grafen nedenfor. Grafen viser udledningen af CO₂ per passager-kilometer, dvs. hvor mange gram CO₂ der udledes, når én passager rejser én kilometer.

Udledninger ved transport:

De klimamæssige konsekvenser ved transport stammer både fra udledninger fra selve transporten, fra produktionen af transportmidlet og fra udbygning og vedligeholdelse af transportinfrastrukturen. Det er altså både den benzin, diesel og el, der bliver brændt af, fremstillingen af biler, busser, tog, fly og cykler, og anlæg og vedligeholdelse af veje, jernbaner, lufthavne og cykelstier, der udleder forskellige skadelige stoffer til atmosfæren og miljøet. I denne rapport vil vi fokusere på udledningerne ved brug af de enkelte transportform og ikke medtage produktion og afskaffelse (livstidsberegning).

Kilde: TERM 2016, EEA, EU

Det ses tydeligt, at især fly og bil er transportformer, der er store udledere af CO₂. Desuden angiver grafen en gennemsnitsværdi for antallet af rejsende i den enkelte transportform ud fra et EU-gennemsnit fra data fra 2012 til 2016. Det er værd at bemærke, at fx bilen kun har 1,5 passagerer per gennemsnitlig kilometer og udleder dermed 107 g CO₂ per kilometer per passager. Hvis man i stedet sidder 4 personer i en bil bliver billedet helt anderledes, da bilen i så fald udleder omkring 40 g CO₂ per kilometer per passager (egen beregning). Det er disse data, som vi i vores anbefaling har taget udgangspunkt i.

4.2 Transport-survey

Klimarådet har gennemført en undersøgelse blandt kirkens ansatte og frivillige for at få et billede af, hvordan vi som kirke benytter os af transportformer. Af 84 respondenter gav den et bredt billede af, hvem der har transportbehov, og hvordan de fordeler sig på transportformer. I ovenstående graf blev de adspurgte bedt om at vælge de tre transportformer, de anvender mest ifm. deres arbejde i kirken. Her falder bilen ud som topscorer enten med én eller flere i bilen, som over halvdelen af alle respondenter har valgt, hvorefter cykel og tog følger med hver ca. halvt så mange stemmer som bilen. På baggrund af disse resultater samt CO₂-udledningen per passager i privatbiler, tager vi udgangspunkt i privatbilismen i det følgende.

Det skal bemærkes at man til dette spørgsmål godt kunne svare både "Privatbil - sammen med andre" og "Privatbil - alene". Dermed har mindst halvdelen af alle respondenter bilen som ét af tre foretrukne transportmidler, nemlig 39 af respondenter.

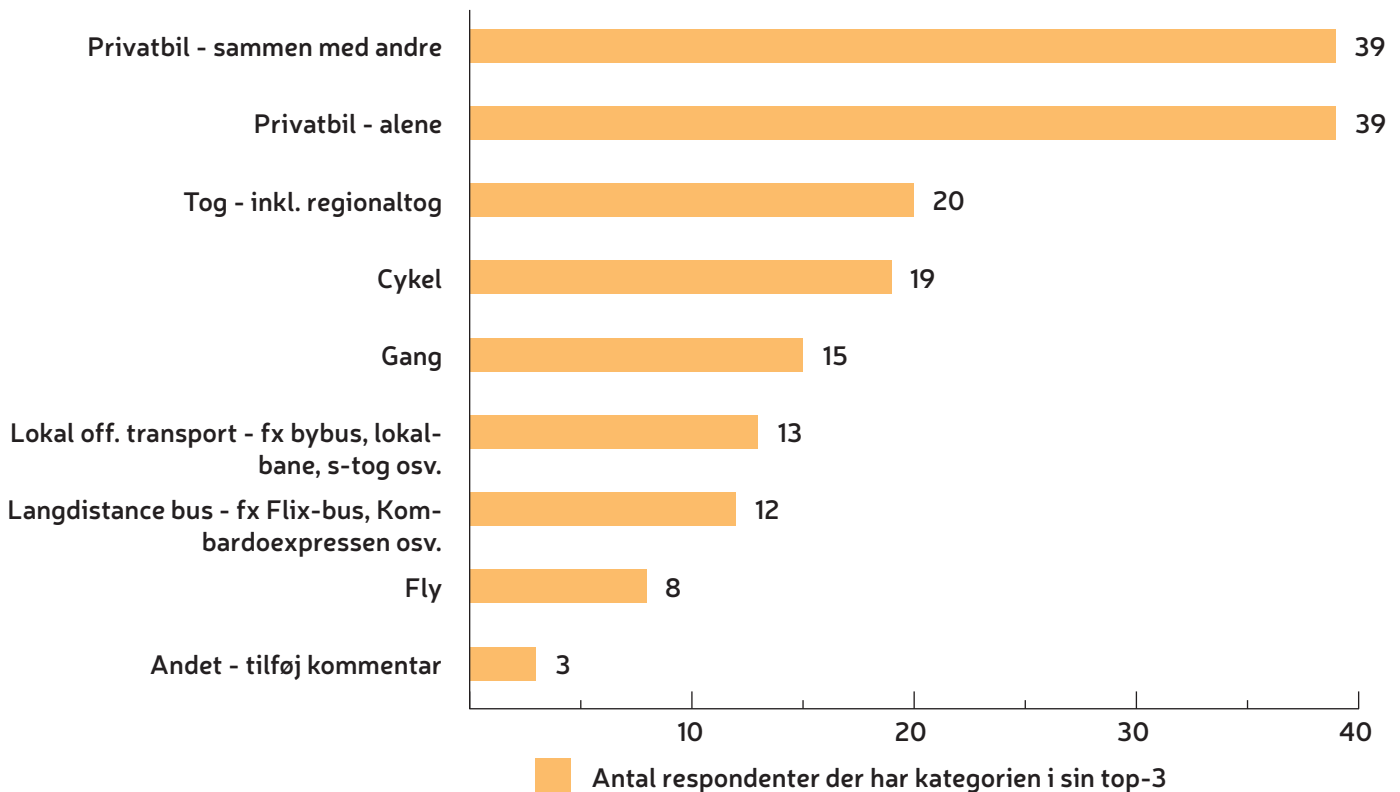
I et efterfølgende spørgsmål skulle man uddybe, hvor ofte man kører privatbil alene, hvis man havde valgt denne. Her svarede 40 % at de kører i bil en gang om ugen eller oftere. Der er altså et stort forbrug af privatbil som transportmiddel, både alene og med flere.

Ser vi på tallene fra vores nuværende niveau, er vi gode til at vælge cykel og tog - og den private bil. Valg af privatbil som transportmiddel baserer sig som omtalt på mange faktorer, herunder også tilgængelighed og teknologi. I København er det fx ikke svært at tage

det eldrevne s-tog mens det kan være svært bare at få en bus til oplandet i Strandby og på Bornholm. I de større byer gør flere kommuner også store indsatser for at fremme cykling selv og længere afstande, men skal man mere end 20 km er cyklen ofte ikke et alternativ. Lokale præster kan også have svært ved at nå fx begravelsessamtaler eller sjælesorg blandt medlemmer, der ikke bor nær offentlig transport. Det er selvfølgelig hensyn, der skal tages. I mange sammenhænge er det imidlertid også et vanespørgsmål - som i 'det er nemmere at tage vores egen bil' - og det kan vi som kirke også udnytte, når vi skal have frivillige og ansatte til lige at stille op med mange tomme biler til udflugt eller hyttetur. Denne dobbelte gevinst - den personlige bekvemmelighed ved at vælge egen bil og kirkens mulighed for at udnytte frivillige og ansattes fleksibilitet ved at stille bil til rådighed - skal afvejes med, at bilen er en af de helt stor klimaudledere. Vil vi som kirke flytte noget på transportområdet, er dette et sted at sætte ind. Kan vi fx bare fylde én passager i hver bil, hvor der kun sidder én person, kan vi halvere dens CO₂-udslip per kilometer per passager.

I transportundersøgelsen svarede 8 respondenter, at fly blev anvendt som et af de mest benyttede transportformer. Det vidner formentligt om, at flere af kirkens medlemmer - sandsynligvis ansatte - deltager i internationale møder, råd og bestyrelsesarbejde som foregår i udlandet. Flytransport er, som afsnittets første graf viste, den mest klimabelastende transportform at vælge. Omvendt kan det være tidskrævende at finde alternativer, når rejsen går uden for landets grænser. Covid-19-krisen har imidlertid illustreret, at mange møder faktisk kan fungere virtuelt; langt flere, end vi troede. Derfor indstiller Klimarådet til, at vi i større grad benytter os af virtuelle møder, særligt når det gælder møder og arbejde, som kræver, at vi rejser med fly. På baggrund af denne logik kan der argumenteres for, at kirken også bør begrænse rejseaktivitet med fly for en dansk biskop og for missionsrejser. Vi byder denne debat velkommen, men mener ikke at de to nævnte eksempler bør inkluderes i nedenstående anbefalinger. Det skyldes, at en dansk biskop ikke alene er valgt fra dansk side, men har ansvar for et større geografisk område, mens missionsrejser finder sted forholdsvis sjældent.

Valg af transportform - din top-3

Spørgsmål: Når du transporterer dig, hvilke 3 transportformer anvender du mest i forbindelse med dit arbejde i kirken?

4.3 anbefaling

At vælge mere bæredygtige transportformer vil i den nuværende situation give øgede udgifter eller tidsforbrug til transport. Dog anbefaler Klimarådet, at vi som kirke alligevel satser på det mere bæredygtige valg og ikke giver økonomisk støtte til den mest klimabelastende transportløsning.

Derfor anbefaler Klimarådet at:

- Der ydes ikke rejserefusion til frivillige og ansatte medmindre rejsen foretages med tog, bus eller i en bil med min. 3 passagerer. Ansatte kan undvige fra reglen i situationer, hvor arbejdsopgaver ikke lader sig løse inden for ovenstående anvisninger
- Internationalt bestyrelses- og rådsarbejde reduceres til et minimum og erstattes af virtuelle møder. I forbindelse med møder i nationalt regi, bestræber vi os på, at flere møder foretages virtuelt

Referencer

- 1 TERM 2016, EEA, EU 2016

5 Fødevarer og forbrug

Mennesket lever ikke af brød alene. Men lidt brød og vand, ja fødevarer generelt skal der jo til for at opretholde livet. En ny rapport fra DTU vurderer, at fødevarerforbruget udgør omkring 25 procent af en vestlig persons samlede klimabelastning.¹ Der er derfor også god grund til at undersøge, hvad vi som kirke kan gøre for klimaet, når vi serverer måltider til arrangementer. I dette afsnit vil vi derfor se på, hvordan fødevarer og det daglige forbrug påvirker klimaet, præsentere nogle mere klima- og miljøvenlige alternativer og til sidst komme med anbefalinger til, hvordan dette kan gøres i de lokale menigheder.

5.1 Fødevarers CO₂-aftryk

Når det kommer til fødevarer, beregner man CO₂-aftrykket på baggrund af flere variable. Det angår selve fødevarerproduktionen, fx dyrehold med vand og foder, men også dyrets egen klimapåvirkning, såsom udledning af metangas, når en ko prutter og bøvser. Derudover er det vigtigt at medregne hvor fødevareren er produceret i forhold til hvor langt den er blevet transporteret, samt forarbejdning og emballage. Fx er oksekødets klimaaftryk primært selve kødproduktionen, og når vi køber appelsiner i Danmark er transporten det mest klimabelastende.²

På figuren på næste side kan man se visse fødevarers klimaaftryk. Som et eksempel har oksekød et klimaaftryk pr. kg på 13,9 kg CO₂-æ/kg, hvor det pr. kg kartofler kun er 0,2 kg CO₂-æ/kg. Der er altså betydelig forskel på de to fødevarer og potentielt store fordele for klimaet eftersom oksekød samlet set udleder næsten 70 gange mere CO₂-æ/kg end kartofler.³ Figuren synliggør også forskellen på lokale og importerede varer. Klimaaftrykket fra importerede æbler er f.eks. 4 gange så stort, som når vi køber danske æbler. Lokalt producerede fødevarer i sæson er som tommelfingerregel et mere klimavenligt valg.

5.2 Et klimavenligt måltid

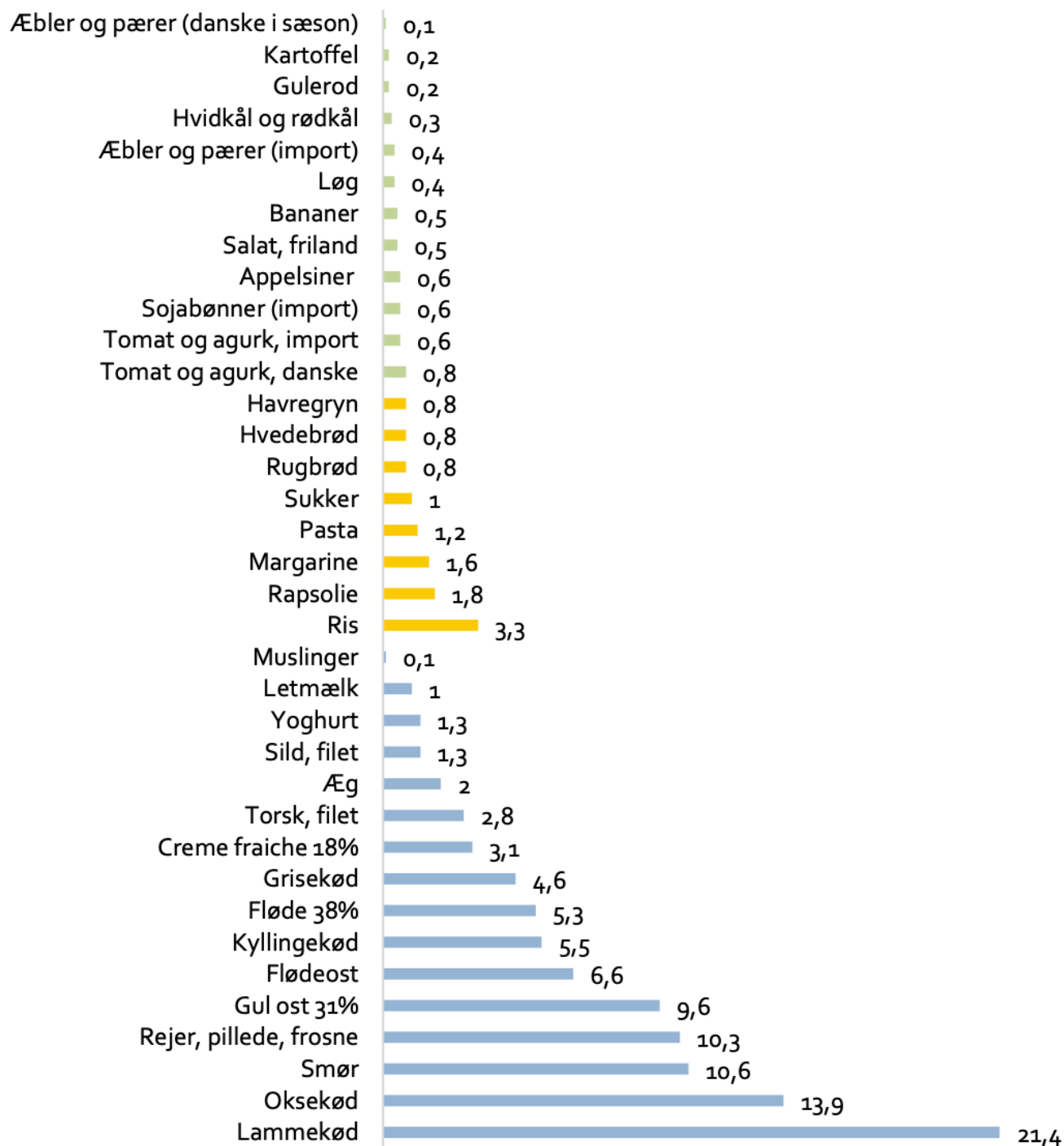
Ifølge rapporten *Klimavenlige madvaner* er mindre madspild og en vegetarisk kost to af de klimatiltag, der har størst reduktionspotentiale, når det kommer til fødevarers klimaudledninger.⁴ Dog er den klimavenlige kost egentlig ikke så langt fra den kostpyramide, som vi kender i forvejen.⁵ Små justeringer i kostvanerne såsom spidskål i stedet for icebergsalat om vinteren, kyllingefrikadeller i stedet for oksekødsfrikadeller eller pasta i stedet for ris er alternativer, der er bedre for klimaet.

CO₂-ækvivalenter

Der er mange ting, man skal tage højde for i beregningen af fødevarernes klimaaftryk. Data i dette afsnit er beregnet i enheden kg CO₂-æ/kg fødevarer. Det er en matematisk enhed, dvs. at den er udregnet på baggrund af det samlede udslip fra et kilo af den pågældende fødevarer, fordelt på de forskellige udslip, fødevareren skaber. Her er det blot omregnet, så det svarer til den påvirkning, det ville have, hvis det kun var fra CO₂.

Fx udleder et kg oksekød en mængde CO₂ til atmosfæren fra dyrkning og produktion, mens koen i sig selv udleder metan og lattergas. Disse gasser er langt mere skadelige end CO₂, men da vi beregner drivhuseffekten i CO₂, kan vi omregne alle de skadelige gasser til CO₂-ækvivalenter.

Man bruger altså CO₂-ækvivalenter som en fælles måleenhed for klimagassernes forurening.

Kg CO2æ per kg fødevarer fordelt på frugt og grønt, øvrige plantebaserede fødevarer og animalske fødevarer⁴

Vi har som eksempel udviklet følgende opskrift, som kan være interessant at bruge, når vi fx holder spaghettigudstjenester i kirken: Vi har sammenlignet klimaafttrykket på en klassisk spaghetti bolognese med oksekød og en vegetarisk pastaret som alternativ, se nedenfor.

Som det kan ses, er forskellen på de to retter markant. Klimaafttrykket for en portion spaghetti bolognese er på 14,26 kg CO₂-æ/kg, hvor klimaafttrykket ved det vegetariske alternativ er lige knap 2 kg CO₂-æ/kg. Der er altså store klimavenlige fordele i at udskifte den klassiske bolognese med et vegetarisk alternativ.

5.3 Forbrug

Forbruget af materielle goder og varer er en central del af vores daglige liv, også i kirken. Med mange medlemmer og deltagere i kirkens arrangementer er fokus i det daglige forbrug som oftest på, at det skal være nemt og billigt. Også her er det derfor værd at lægge fokus på, hvordan vi som kirke kan forbruge og anvende på en bæredygtig måde, der tager hensyn til klima og miljø.

I dette afsnit har vi valgt at fokusere på to punkter inden for forbrugsvaner, som vi mener er mest relevante for kirkernes daglige gang: plastik og miljømærkning. Da miljømærker traditionelt har været fokuseret på miljøet, vil dette afsnit handle om, hvordan vi som kirke også støtter dette. Mange miljømærker har

imidlertid fået et klimaprofil og kan derfor med rette kaldes ”miljø- og klimamærker”. Her vil vi dog fortsat bruge begrebet ’miljømærker’.

5.4 Et bæredygtigt forbrug af plastik

I takt med at forbrugsgoder såsom tøj, møbler og diverse redskaber er blevet billigere og hurtigere at fremstille, er deres produktion blevet gradvist mere kompleks. Plast er en af de mindst genanvendelige materialer på markedet, og dets produktion og nedbrydning skaber både en klima- og miljømæssig belastning (Miljøstyrelsen, 2016)⁶. Således er plast fremstillet af olie, som er et af de fossile brændstoffer, der belaster klimaet mest. Plastik er også svært at nedbryde i miljøet, produktionen er kompleks og kvaliteten og formatet af plastikprodukterne kan variere meget, hvilket gør det vanskeligt at genanvende. Det kan det tage 40 år at nedbryde en plastikpose, mens det kan tage op til 400 år at nedbryde en almindelig plastikflaske⁷. Det estimeres samtidig, at kun omkring 5% af plastik reelt bliver genbrugt og genanvendt⁸.

At skære ned på sit plastikforbrug og at fokusere på korrekt affaldssortering af plastik kan derfor have større miljø- og klimamæssige fordele. Vil vi som kirke gøre en forskel for miljøet og klimaet i vores forbrug, er forbruget af plastik derfor et godt sted at starte. Det kan synes besværligt at skulle vaske op i forhold til at bruge engangsservice, som blot kan smides i skraldespanden, men besparelsen kan vise sig

Mængde	Ingredienser	Mængde	Ingredienser
500 g	Oksekød	800 g	Tomater
800 g	Tomater	200 g	Auberginer
15 g	Løg	200 g	Squash
5 g	Hvidløg	200 g	Kikærter
10 g	Olivenolie	100 g	Champignon, mørke eller lyse
400 g	Pasta, alm. eller fuldkorn	10 g	Frisk Chili
		10 g	Hvidløg
		20 g	Olivenolie
		400 g	Pasta, alm. eller fuldkorn
Udledning	14,26 kg CO ₂ æ/kg	Udledning	1,97 kg CO ₂ æ/kg

fornuftig i længden, både overfor miljøet og pengepungen. Og ved større arrangementer kan det endda være en fordel at tænde opvaskemaskinen - så spares både på plastik, vand til opvask, tid og penge.

5.5 Papir

I kirken anvender vi papir til præstens prædiken, til vores mødenotater eller til at tegne på i børnekirke. I forbindelse med rapporten er det ikke blevet undersøgt, hvor stort kirkens samlede papirforbrug er. Papir er ikke kendt for at have et massivt miljø- eller klimaafttryk, men vi ved, at når vi sparer papir, sparer vi også på ressourcer i form af træ, vand, kemikalier og energi. Papir kan dog være godt og praktisk i mange situationer. Vi indstiller derfor ikke til, at vi opgiver alt vores papirforbrug, men at vi bliver opmærksomme på at have et ansvarligt papirforbrug.

5.6 Miljømærkning - det bæredygtige forbrugsvalg

Norden og EU har henholdsvis indført Svanemærket og EU-blomsten, som markerer produkter, der er fremstillet på mest skånsom vis overfor miljøet og klimaet⁹. Mærkerne har vundet anerkendelse, fordi de vurderer produktets samlede fremstilling - energiforbrug, kemikalier, vandforbrug og levetid¹⁰. F.eks. har Svanemærket indført krav om CO₂-beregning med enten CO₂-grænseværdi eller plan for CO₂-reduktion, samt grænser for forbruget af vand og energi under produktionen. Således anbefaler Miljøstyrelsen både for helbred og miljøets skyld at vælge miljømærkede forbrugsvarer såsom husholdningsmidler¹¹. Og der er nok at vælge imellem: i 2017 nåede antallet af Svanemærkede produkter og servicer op over 14.000¹².

Som en kirke, der ønsker at gøre forskel for både klima og miljø, er miljømærket et godt sted at starte. I det daglige forbrug og indkøb ville vi kunne gøre en indsats for at blive mere bæredygtige og bidrage til, at udviklingen går i den rigtige retning. Samtidig ville vi også træffe valg, som bidrager til vore egne medlemmers sundhed og mindske eksponeringen for kemikalier, hormonforstyrrende og allergifremkaldende stoffer.

5.7 Anbefalinger

Vil vi som kirke have et mere bæredygtigt forbrug, bør vi satse på en mere klimavenlige kost såsom plante-baserede fødevarer, mindre indtag af især rødt kød, at spise lokalt producerede fødevarer og efter sæsonerne. Derudover mener vi, at et mere bæredygtigt forbrug, bl.a. gennem miljømærker og stop for brug af engangsservice, bør være en fast del af en mere bæredygtig kirke.

Derfor anbefaler Klimarådet at:

- **Vi bestræber os på, at servere klimavenlige måltider til kirkens arrangementer. Et klimavenligt måltid har en lille udledning af drivhusgasser, eksempelvis plantebaseret kost**
- **Vi undgår engangsservice i forbindelse med kirkens aktiviteter. I stedet vasker vi vores service op i hånden eller anvender vaskemaskine, når den er fuld**
- **Kirkens indkøb baserer sig på miljø- og bæredygtighedsmærkede produkter. Gælder mærker som Svanemærket, EU-Blomsten (Ecolabel), Änglamark m.fl.**
- **Vi bestræber os på, at have et bæredygtigt papirforbrug i kirken. Vi begrænser print af papir, vi genbruger papir og køber FSC-certificeret papirmateriale (træ fra ansvarligt drevne skove)**

Referencer

- 1 DTU 2020a, s. 6
- 2 Concito 2019a
- 3 Mogensen, Knudsen og Hermansen, Aarhus 2016
- 4 Concito 2019b
- 5 DTU 2020b
- 6 Miljøstyrelsen, 2016
- 7 DR 2016
- 8 DR 2017
- 9 Ecolabel 2020a
- 10 Ecolabel 2020b
- 11 Miljøstyrelsen 2020
- 12 Ritzau 2017

6 Energi

Når vi anvender kirkens lokaler, tænder vi for varmen og for lyset. At være kirke i en bygning vil altid indbefatte et forbrug af energi. Der er imidlertid flere tiltag, vi kan iværksætte for at energiforbruget og klimabelastningen fra vores bygninger sænkes. På samfunds-niveau betragtes energieffektivisering i bygningsmas-sen som et centralt element i den grønne omstilling. I dag anvendes ca. 40 pct. af det samlede danske energi-forbrug i bygninger, og husholdningernes energifor-brug udgør ca. 30 pct. af det samlede energiforbrug. Heraf går ca. 83 pct. til boligopvarmning og varmt vand.¹ Bygningerne står altså for en væsentlig del af forbruget af og dermed klimabelastningen ved ener-giproduktionen. Derfor har Klimarådet i det følgende søgt at fremlægge mulighederne og begrænsningerne ved energirenoveringer, der munder ud i Klimarådets anbefalinger for energirenovering af Metodistkirken.

6.1 Energirenovering

Energirenoveringer foretages til hensyn for klimaet. Men det ændrer ikke kendsgerningen, at det koster penge; energirenoveringer kan være dyre. Omvendt behøver energirenovering ikke kun at være en udgift, men kan resultere i årlige energibesparelser. Energire-noveringer kan dermed ikke blot være med til at re-ducere CO₂-udslippet fra bygningen, men kan også reducere de økonomiske omkostninger som er for-bundet med opvarmning og strøm på lang sigt. Derfor kan energirenoveringer betragtes som en investering, der i udgangspunktet er dyrt købt, men som er penge, der med tiden kan vindes tilbage.

Det vil kræve finansiering at iværksætte energireno-veringer. Her kan forskellige veje efterfølges, som vil skulle undersøges nærmere. En mulighed er, at me-nigheden selv finansierer renoveringen evt. ved at omstrukturere anvendelsen af bygningens lokaler; en anden mulighed er, at landskirken bistår med økono-misk støtte, evt. efter aftale om en delvis tilbagebeta-ling, som finansieres på baggrund af den økonomiske reduktion som renoveringen har medført; en tredje mulighed er at søge tilskud, eksempelvis betaler vis-

se energiselskaber en del af udgiften, når bygninger energirenoveres.² Energibesparelser kan overordnet set finde sted på to måder:

I. *Egentlige energiforbedringer*: Energibesparelser ud-føres på tekniske anlæg og bygningsdele. Energifor-bedringer kan varetages af kirkeværgerne i de enkelte menigheder efter gennemgang af bygningerne med en energikonsulent.

II. *Optimering af arealanvendelse*: Bedre udnyttelse af nuværende arealer, renovering af i dag ikke-anvendte arealer, salg/udlejning til anden bruger. Denne type af energibesparelser vil som regel have behov for under-støttelse fra kirkens hovedkasse. Det vurderes imid-lertid også at være den mulighed med størst potentia-le for reduktion af energiforbruget.

De følgende to eksempler illustrerer, hvordan energi-besparelsen kan finde sted ved hhv. egentlige energi-forbedringer og optimering af arealanvendelse.

Case I: Egentlig energiforbedring

I dag er kirkebygningen i Frederikshavn opvarmet med oliefyr. En omlægning til fjernvarme vil kunne reducere varmekonsumet med 10-15%. En yderligere optimeringsmulighed kan findes ved en gennemgang af varmeanlægget, som vil kunne reducere varmekon-sumet med yderligere 10-15%. Da forsyningssselska-bet i Frederikshavn de seneste år har fokuseret meget på CO₂-neutral opvarmning, vil CO₂-besparelsen være 50-60% ved omlægning fra olie til fjernvarme.

Pris: 100.000 kr. Forventet levetid: Uendeligt, da for-syningen overtager varmeinstallationen (men ca. 40 år før nye VVS-installationer).

Case II: Optimering af arealanvendelse

I kirkebygningen i Århus er knap halvdelen af arealet stort set ubenyttet, men det samlede opgjorte energi-forbrug dækker hele ejendommen. En mulighed er at

fjerne omkring 40-50 % af varmeforbruget ved at udleje disse arealer til andre brugere.

Pris: 0-100.000 kr., alt efter hvad stand arealerne skal løftes til og hvilken opdeling der ønskes.

6.2 Metodistkirken

I Klimarådet mener vi, at vi som kirke bør have fokus på at nedsætte energiforbruget fra vores bygninger. I Metodistkirken har vi forskellige bygninger. Nogle er gamle, andre nyere og nogle tredje er lejemål. Det er derfor også forskelligt, hvad der er af meningsfulde tiltag for den enkelte menighed. Fælles er dog, at vi kollektivt kan forpligte os på, at reducere energiforbruget.

Energistyrelsens mærkning af bygninger, ens.dk. Energimærkningen synliggør bygningers energiforbrug og er en form for varedeklaration. Energimærkningen kommer med en rapporten, der giver et overblik over de energimæssige forbedringer, det kan betale sig at gennemføre.

6.3 anbefaling

Det foreslås, at alle kirkens bygninger energimærkes, sådan som lovgivning foreskriver for offentligt tilgængelige bygninger. Dermed fås et overblik over de enkelte bygninger samt de mulige og rentable energibesparelser. Klimarådets anbefaling skal opnås ved, at alle individuelle menigheder med en kirkebygning reducerer kirkens energiforbrug med 25%. Derfor anbefaler Klimarådet følgende angående energirenoveringer i Metodistkirken:

- **Metodistkirken reducerer sit energiforbrug med 25% inden 2025. Alle menigheder med en kirkebygning forpligter sig på, at energimærke bygningen, og reducere bygningens energiforbrug med 25% indenfor en 5-årig periode**

Referencer

- 1 Realdania og Concito 2017
- 2 Læs mere om energiselskabernes tilskud her: <https://energisparesiden.dk/>

7 Økonomi og investering

Metodistkirken investerer både på landsplan og lokalt sine formuer i banker, sparekasser og pensionskasser landet over. Dette er der stor fornuft i, da afkastet fra disse investeringer kan give ekstra på bundlinjen til kirkelige aktiviteter. Dog er der mange af de traditionelle banker og investeringsfonde kirken i dag benytter sig af, som investerer i ikke-bæredygtige virksomheder og foretagender, som f.eks. olie-, kul- og gasindustrien. Disse er nogle af de største CO₂-udledere, og investeringer i dem støtter dermed virksomheder, der skader klimaet. Derfor har Klimarådet i dette afsnit søgt at skabe overblik over kirkens investeringer med henblik på at give nogle anbefalinger til en grønnere strategi for kirkens formuer. Afsnittet er udarbejdet i dialog med kirkens hovedkasserer, de lokale kirker og foreninger.

7.1 Investering af formue

Ikke alle menigheder har formuer, som de investerer. Mange bruger det meste på drift, såsom lønninger og kirkelige aktiviteter. De menigheder, som investerer, har sjældent en decideret etisk investeringspolitik eller strategi. De fokuserer i stedet traditionelt på risiko og afkast. I de få tilfælde med en egentlig etisk investeringspolitik, har menighederne ofte en mundtligt overleveret strategi såsom ”intet børnearbejde” og ”ingen våben”.

Som eksempel fremhæves her Hovedkassen. Denne har i øjeblikket en mundtligt overleveret etisk investeringspolitik, som fravælger investeringer med børnearbejde og våbenhandel. Samtidig er der fokus på lav risiko: midlerne er fordelt på 70% obligationer (meget lav risiko, lavt afkast) og 30% aktier (lidt højere risiko, men som regel også højere afkast). Hovedkassen har stort set fulgt Danske Banks forslag til investeringer/justeringer – og valgt en passiv opfølgning på investeringerne. Grøn udvikling har ikke været et tema i overvejelserne. Dette er en typisk situation, da der netop er fokus på langsigtede, sikre investeringer med fast afkast.

7.2 Alternativer

Selvom en menighed på nuværende tidspunkt ikke har en formue at investere, kan det være fornuftigt at forholde sig til, hvordan man evt. vil investere i fremtiden.

Heldigvis er flere investeringsinstitutter i de seneste år begyndt at tilbyde bæredygtige investeringer til formuer, således at man kan vælge at investere mere grønt og/eller klimavenligt. Flere banker og pensionskasser har i dag bæredygtige investeringsalternativer til både private og erhvervskunder. I bilag 9.2 *En bæredygtig bank* præsenteres en række konkrete fonde, som man med fordel kan se nærmere på, hvis man ønsker mere information og inspiration.

Hvad der er karakteristisk for disse investeringsfonde eller -puljer er en middel til høj risiko samt forholdsvis normalt satte årlige omkostninger (ÅOP). Man kunne f.eks. overveje at investere 30-50% af sin beholdning i klimavenlige fonde og resten i obligationer for således at skabe balance i lav og høj risiko.

Vi vil ligeledes påpege, at der kan være mange andre og til tider modstridende grunde til, at det kunne være en god ide at revurdere sit valg af bank. Det skal i den forbindelse nævnes, at investering i grønne fonde og virksomheder ikke nødvendigvis stemmer overens med evt. andre etiske forhold, da grønne fonde og virksomheder som f.eks. Danske Bank, Nordea, Facebook, Google og Microsoft kan kritiseres for en række andre problematiske forhold såsom hvidvask og kritisabel databeskyttelse.¹ I det hele taget anbefales det, at man foretager en afvejning af omkostninger og fordele ved sine valg.²

7.3 Pensionsselskaber

Metodistkirken i Danmark har i dag en aftale med Velliv Pension og Livsforsikring (tidligere Nordea Liv og Pension), der forvalter pensionsopsparinger

for alle kirkens medarbejdere. Kirken har ikke indflydelse på forvaltningen, herunder hvordan pensionen investeres. Dette er forbeholdt den enkelte medarbejder, der serviceres af kirkens pensionskonsulent, Erik Rugholm fra Söderberg & Partners.

Dagbladet Information afdækkede i 2019 en række pensionsselskabers kontroversielle investeringer, herunder kirkens pensionsselskab Velliv, der har haft investeringer for over 3 mia. kroner sat i forbindelse med besatte områder, i kul-, mine-, olie- og gasproduktion, våbenproduktion, m.fl.³

Mange af disse opdagelser er nye, men bør give os anledning til at undersøge og overveje samarbejdet, så forvaltningen af kirkens medarbejderes pension sker i overensstemmelse med vores kristne og metodistiske lære.

For os stopper aspirationerne om at blive en økonomisk grønnere kirke dog ikke her. Vi mener grundlæggende, at vores kristne værdier opildner os til mere. Vi er som proaktiv kirke forpligtet over for det samfund vi er en del af, og vi ser det på denne vis ikke som tilstrækkeligt blot at minimere for vores egen udledning.

7.4 anbefalinger

Mange af ovenstående opdagelser er nye, men bør ifølge Klimarådet give os anledning til at undersøge og overveje samarbejdet med pensionsselskaber, investeringsfonde, banker mv., så forvaltningen af kirkens medarbejderes pension sker i overensstemmelse med vores kristne og metodistiske lære.

I Klimarådet har vi på baggrund af ovenstående udarbejdet to generelle anbefalinger til en nedskreven etisk investeringspolitik, som landsmødet, lokale kirker, lokale og landsdækkende foreninger og arbejds-grene kan lade sig inspirere af:

- **Metodistkirkens formuer og pensioner skal inden for en 5-årig periode (2025) placeres i ikke-klimabelastende økonomiske porteføljer og gerne i CO2-negative foretagender. Kirkens**

økonomi skal således ikke anvendes til at støtte olie-, kul- og gasproduktion (og evt. andre særligt klimabelastende aktiviteter)

Referencer

- 1 Se f.eks. <https://www.information.dk/indland/2018/09/omlaegge-pensionen-betyder-mere-klimaet-dit-forbrug-siger-nordea-chef-tager-paa-ordet>
- 2 Yderligere inspiration: <https://www.information.dk/moti/2018/08/overveje-skifte-bank-hvem-vaelge-guide>
- 3 <https://www.information.dk/serie/sorte-liste-dine-pensionspenge-investeret-ansvarligt> og https://www.information.dk/densorteliste?lst_frnt&fbclid=IwAR3sipAzRukvVVn6a-nUrR0_x80UXhU0xZhC6SrwU6BXlH-Niq0EvGLtcPJs

8 Referencer

Bibelen 2020, Det Danske Bibelselskab 2020

Global warming of 1.5°C, Intergovernmental Panel of Climate Change, IPCC 2018, tilgået 16. august 2020 på https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/sites/2/2018/07/SR15_SPM_version_stand_alone_LR.pdf

TERM 2016: Transitions towards a more sustainable mobility system, Det Europæiske Miljøagentur, EEA, EU 2016

Anne Dahl Lassen, Lene Møller Christensen, Sisse Fagt, Ellen Trolle: Råd om bæredygtig sund kost- fagligt grundlag for et supplement til de officielle kostråd, DTU Fødevareinstituttet, DTU 2020

Her sætter fødevarerne størst klimaaftryk, Concito, 2019, tilgået 16. august 2020 på <https://concito.dk/concito-bloggen/her-saetter-foedevarerne-stoerst-klimaaftryk>

Lisbeth Mogensen, Marie Trydeman Knudsen og John E. Hermansen: Fødevarernes Klimaaftryk, Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi, Aarhus 2016

'Klimavenlige madvaner' s. 7, rapport, Concito 2019

Ellen Trolle, Anne Dahl Larsen og Sisse Fagt: En sund og bæredygtig kost er mere plantebaseret, artikel, DTU 2020, tilgået 16. august 2020 på <https://www.food.dtu.dk/nyheder/Nyhed?id={B8072640-AF60-4BF9-8952-19867CC4FB70}>, DTU 2020b

Basisfaktaark om plastaffald, Miljøstyrelsen 2016, tilgået 16. august 2020 på <https://genanvend.mst.dk/media/191142/basisfakta-ark-om-plastaffald.pdf>

Grafik: Så lang tid tager det plastik at blive nedbrudt i havene, DR 2016, tilgået 16. august 2020 på <https://www.dr.dk/nyheder/indland/grafik-saa-lang-tid-tager-det-plastik-blive-nedbrudt-i-havene>

Fakta: Så meget forurener plastik i havene, DR 2017, tilgået 16. august 2020 på <https://www.dr.dk/nyheder/udland/fakta-saa-meget-forurener-plastik-i-havene>

CO2-beregneren, Unilever Food Solutions 2020, tilgået 16. august 2020 på <https://www.unileverfoodsolutions.dk/inspirati-on-til-kokke/baeredygtighed/CO2-beregner.html>

Svanemærket og EU-Blomsten er gode klimavalg, Miljømærkning Danmark 2020, tilgået 16. august 2020 på <https://www.ecolabel.dk/da/blomsten-og-svanen/klima>

5 facts om Svanemærkets krav, Miljømærkning Danmark 2020, tilgået 16. august 2020 på <https://www.ecolabel.dk/da/forbruger/svanemaerket-og-eu-blomsten/5-facts-om-svanemaerkets-krav>

Tips om rengøringsmidler, Miljøstyrelsen 2020, tilgået 16. august 2020 på <https://mst.dk/kemi/kemikalier/saerligt-for-borge-re-om-kemikalier/groenne-tips/hjemmet/rengøringsmidler/>

Svanemærket og EU-Blomsten fortsætter væksten, Ritzau 2017, tilgået 16. august 2020 på <https://via.ritzau.dk/pressemeddelelse/svanemaerket-og-eu-blomsten-fortsaetter-vaeksten?publisherId=8559280&releaseId=10407364>

'Energirenovering af den private boligmasse' s. 6, rapport, Realdania og Concito 2017

Energisparensiden, <https://energisparesiden.dk/>

Sebastian Gjerding og Lasse Skou Andersen: At omlægge pensionen betyder mere for klimaet end dit forbrug, siger Nordea-chef. Vi tager ham på ordet, Information 2018, tilgået 16. august 2020 på <https://www.information.dk/indland/2018/09/omlaegge-pensionen-betyder-mere-klimaet-dit-forbrug-siger-nordea-chef-tager-paa-ordet>

Louise Schou Drivsholm: Du skal overveje at skifte bank – men hvem skal du vælge? Her er din guide, Information 2018, tilgået 16. august 2020 på <https://www.information.dk/moti/2018/08/overveje-skifte-bank-hvem-vaelge-guide>

Den sorte liste: Er dine pensionspenge investeret ansvarligt? Information 2020, tilgået 16. august 2020 på <https://www.information.dk/serie/sorte-liste-dine-pensionspenge-investeret-ansvarligt>

Sebastian Gjerding, Bo Elkjær, Lasse Skou Andersen, Morten Wulff, Frants Timmermann og Jens Christoffersen: Er dine pensionspenge investeret ansvarligt? Tjek det her, Information 2020, tilgået 16. august 2020 på https://www.information.dk/densorteliste?lst_frnt&fbclid=IwAR3sipAzRukvVVn6anUrRr0_x80UXhU0xZhC6SrwU6BXlHNiq0EvGLtcPJs

9 Bilag

- Den supergrønne kirke
- En bæredygtig bank
- Menighedernes energiregnskaber

9.1 Den supergrønne kirke

Som supplement har vi en række forslag, som man som individuel kirke kan lade sig inspirere af for at blive mere bæredygtig. Disse skal ses som inspiration og supplement, og ikke som anbefalinger på linje med de ovenfor præsenterede:

- Køb lokalt producerede produkter efter årstiden.
- Undgå oksekød, svinekød og lam.
- Sørg for, at måltiderne for så vidt muligt er hjemmelavede (idet forarbejdning er belastende for klimaet).
- Beregn mængder korrekt, så man undgår madspild. Ellers sørg for, at resterne og overskydende madvarer med kort udløbsdato bliver spist af andre. Fx kan man lave en aftale med et lokalt kollegie, hjemløsecafé eller institution.
- Sæben og servicen har Svanemærket, EU-blomst eller Genbrugsmærke.
- Køb service og andre materialer fra genbrugsbutikker.
- Arrangér flere fællesmiddage.
- Omlæg al kost til vegetarisk eller vegansk.
- Lav opvaskegospelkor for at undgå brug af engangsservice.
- Lav suppe eller stuvning, som ikke kræver meget service.
- Undgå at printe, men hav i stedet dokumenter på tablet, telefon eller computer.
- Køb økologisk og/eller fairtrade-kaffe.
- Investér i at reparere i stedet for at købe nyt.
- Hold høstmiddag med hjemmeavlede grøntsager.
- Investér i mikroplastfrie klude og svampe (fx hjemmestrikkede).

9.2 En bæredygtig bank

I det følgende præsenteres en oversigt i alfabetisk rækkefølge med udgangspunkt i banker, som kirken allerede investerer i. Banker, der ikke har opgivet bæredygtige muligheder på deres hjemmesider, nævnes ikke.

- **Risikovurdering** indgår på en skala fra 1-7, hvor 1 er lav risiko med lavt afkast og 7 er høj risiko med højt afkast.
- **Morningstar-vurderingen** gives af det anerkendte investeringsforskningsfirma, Morningstar, og er en overordnet vurdering af fondens kvalitet.

Banknavn	Investeringsfond(e)	Beskrivelse	Vurderinger
Danske Bank	Parvest Climate Impact ¹	Porteføljen i fonden består af aktier i 60-80 selskaber, der bidrager til at løse problemer inden for fire overordnede områder; ny energi, vand, genanvendelse af affald og ressourcer samt bæredygtige fødevarer, landbrug og skovdrift.	ÅOP: 2,67% Risiko: 5/7 Morningstar: 3/5
	Parvest Aqua ²	Fonden investerer i selskaber, der er med til at forbedre vandforsyningen rundt omkring i verden.	ÅOP: 2,21% Risiko: 5/7
Merkur Andelskasse	F.eks. Klimakonto eller CO2-Sparekonto ³	Merkur har flere forskellige klimainitiativer i deres investeringspolitik og fonde, som har fået stor ros og er værd at undersøge nærmere.	-
Nordea	Nordea Invest Klima & Miljø		ÅOP: 1,59% Risiko: 6/7 Morningstar: 5/5
	Nordea Invest Global Stars	Denne fond har beholdninger i globale "stjernevirksomheder", som har bæredygtige foretagender.	ÅOP: 1,66% Risiko: 6/7 Morningstar: 4/5
	Nordea Invest Nordic Stars	Denne fond har beholdninger i globale "stjernevirksomheder", som har bæredygtige foretagender.	ÅOP: 1,48% Risiko: 6/7 Morningstar: 3/5

1 https://danskebank.dk/-/media/pdf/danske-bank/dk/parvest-climateimpact_dk.pdf?rev=cfd9e311629d4d4eb50ea08bdeac2b-d&hash=FD7553B8BA01D0D254C28CE85EF218E7

2 https://danskebank.dk/-/media/pdf/danske-bank/dk/parvest-aqua_dk.pdf?rev=45010cb352194f23a7a171c45e6da02e&hash=B9D-802C1BC36152A471E08F10981ADB5

3 <https://merkur.dk/privat/artikler/merkur-og-klimaet/>

9.3 Menighedernes energiregnskaber

Klimarådet har indsamlet oplysninger om kirkens bygningsmasse og energiforbruget fra landets menigheder. Dette er en oversigt over nøgletal for de enkelte menigheder. Det er ikke lykkedes at indhente oplysninger fra Esbjerg. Menighederne i Holstebro og Solrød indgår ikke, da de ikke har egne kirkebygninger men lejer sig ind.

Efter Klimarapportens aflevering på Landsmødet 2020, vil oversigten være at finde online, hvor det også bliver muligt at opdatere med nye oplysninger og forbedringer i forbruget.

Odense

Opvarmningsform	Fjernvarme
Årligt energiforbrug (2018)	38.197 kWh varme, 5.080 kWh el, 2.927 m ³ vand
Årlige udgifter	95.986,17 kr i alt (74.534,22 kr (varme), 13.547 kr. (el), 7.904,95 kr. (vand))
Nye energiforbedringer (siden 2015)	Nej
Solceller?	Nej
Energimærkning?	Ved ikke
Energileverandør	Energi Fyn og Fjernvarme Fyn

Strandby

Opvarmningsform	Fjernvarme
Årligt energiforbrug (2018)	54.450 kWh varme, 1.835 kWh el, 55 m ³ vand
Årlige udgifter	49.699,98 kr. i alt (44.359,98 kr (varme), 3.670 kr (el), 1.670 kr (vand))
Nye energiforbedringer (siden 2015)	2017: Hulmursisolering af kirkebygning, isolering af tag (fra 0 mm - 300 mm), nye vinduer i kirkebygningen, ny varmestyring i kirkebygningen (Danfoss)
Solceller?	Solcelleanlæg (6,7 kWh)
Energimærkning?	Nej
Energileverandør	Strandby Varmeværk (varme), Elinord (El), Frederikshavn forsyning (vand)

Frederikshavn

Opvarmningsform	Olie
Årligt energiforbrug (2018)	4.650 l. olie til varme, 3.000 kWh el, 125 m ³ vand // Præstebolig: tilsluttet fjernvarme (2018), 15,300 kWh (varme), 4000 kW (el)
Årlige udgifter	60.000 kr. // Præstebolig: 22.500 kr.

Nye energiforbedringer (siden 2015)	Alle døre (på nær en) er fornyet, vinduer er udskiftet til termoruder og plast med isolering, oliefyr fra ca. 2008, LED- eller sparepærer
Solceller?	Nej
Energimærkning?	Nej
Energileverandør	YX Olie og Frederikshavn Forsyning

København

Opvarmningsform	Fjernvarme
Årligt energiforbrug (2018)	-
Årlige udgifter	230.000 kr. i alt
Nye energiforbedringer (siden 2015)	Efterisolering, udskiftning af døre og vinduer, udskiftning af varmeanlæg, ny styring til varmeanlæg, varmestyring af kirkerum, tætning af døre, censorer på lys
Solceller?	Nej
Energimærkning?	Nej
Energileverandør	HOFOR

Rønne

Opvarmningsform	Fjernvarme
Årligt energiforbrug (2018)	17.232 GJ (varme), 210,90 kWh (el), 115 m3 (vand)
Årlige udgifter	26.500 kr. (varme), 485 kr. (el), 6.000 kr. (vand + afløb) Medregnet uden moms
Nye energiforbedringer (siden 2015)	Punkterede vinduer skiftet, varmestyring
Solceller?	Nej
Energimærkning?	Nej
Energileverandør	HOFOR

Vejle

Opvarmningsform	Fjernvarme
Årligt energiforbrug (2018)	-
Årlige udgifter	-
Nye energiforbedringer (siden 2015)	Hulmursisolering af 2 gavle
Solceller?	Nej
Energimærkning?	Nej
Energileverandør	-

